

Слюсар Майя Теодорівна,

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3683-6144>,

молодша наукова співробітниця,

відділ інформаційно-комунікаційних технологій,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Київ, Україна

e-mail: sliusar@nbuv.gov.ua

Трансформація вебпорталу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: від інформаційного ресурсу до інтегрованого цифрового середовища

Розглянуто основні напрями розвитку вебпорталу НБУВ, зокрема інтеграцію електронних інформаційних ресурсів, цифрових колекцій, інституційного репозитарію, сервісів підтримки наукової діяльності та інструментів наукової комунікації. Проаналізовано роль вебпорталу у забезпеченні інтегрованого доступу до наукової інформації, реалізації окремих принципів відкритої науки та розвитку цифрової інфраструктури інформаційного забезпечення науки. Здійснено короткий порівняльний аналіз функціональних можливостей вебпорталу НБУВ із тенденціями розвитку вебресурсів провідних національних бібліотек світу. Обґрунтовано, що вебпортал НБУВ є важливим елементом цифрової дослідницької інфраструктури України та поєднує інформаційні, комунікаційні й наукові сервіси.

Ключові слова: вебпортал бібліотеки; інтегроване цифрове середовище; цифрова трансформація бібліотек; електронні інформаційні ресурси; інституційний репозитарій; відкрита наука; наукова комунікація.

Стрімкий розвиток цифрових технологій, поширення відкритої науки та трансформація наукової комунікації суттєво змінюють роль бібліотек у сучасному інформаційному суспільстві. Сьогодні бібліотечні вебресурси дедалі ча-

стіше розвиваються від інформаційних сайтів до інтегрованих цифрових середовищ, які забезпечують доступ до електронних ресурсів, підтримують дослідницьку діяльність, цифрове збереження документальної спадщини та взаємодію з користувачами. Одним із прикладів такого розвитку в Україні є вебпортал Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ), який за роки функціонування значно розширив свої інформаційні та сервісні можливості.

Концепція вебпорталу НБУВ ґрунтується на інтеграції різноманітних електронних ресурсів у єдиному цифровому просторі. Через головний сайт забезпечується доступ до електронного каталогу, тематичних навігаторів, бібліографічних і реферативних баз даних, цифрової бібліотеки, електронної бібліотеки «Україніка», цифрових колекцій, електронних виставок, інформації про наукові проєкти, конференції, видавничу діяльність та інші електронні сервіси. Це забезпечує користувачам єдину точку доступу до інформаційних ресурсів бібліотеки.

Водночас суттєво розширилися функціональні можливості вебпорталу. Він не лише забезпечує доступ до інформації, а й підтримує пошук, накопичення, збереження, поширення та популяризацію результатів наукової діяльності. У цьому контексті вебпортал виступає важливим компонентом цифрової дослідницької інфраструктури бібліотеки.

Особливе місце в цифровій інфраструктурі НБУВ займають повнотекстові електронні ресурси. Наукова електронна бібліотека забезпечує доступ до оцифрованих книжкових видань, історико-культурної спадщини, рідкісних документів, рукописних матеріалів, періодичних видань та інших цифрових колекцій. Цифровізація бібліотечних фондів значно розширила можливості використання документів, зробивши їх доступними для віддалених користувачів. Водночас бібліотека забезпечує дотримання вимог авторського права, поєднуючи принципи відкритого доступу із законодавчими обмеженнями щодо використання окремих категорій документів.

Одним із найважливіших результатів цифрової трансформації вебпорталу стало створення інституційного репозитарію НБУВ (eVerLib). Його значення виходить далеко за межі традиційного електронного архіву. Репозитарій забезпечує накопичення, довготривале зберігання, систематизацію та відкритий доступ до результатів наукової діяльності співробітників бібліотеки. Він містить наукові статті, монографії, матеріали конференцій, навчальні, довідкові, методичні видання та інші результати наукової діяльності. Водночас репозитарій виконує функцію популяризації наукових досліджень, сприяє підвищенню їхньої видимості у світовому інформаційному просторі, збільшенню цитованості публікацій та реалізації принципів відкритої науки. Таким чином, репозитарій стає одним із ключових елементів сучасної системи наукової комунікації.

Важливим напрямом розвитку вебпорталу НБУВ є його орієнтація на принципи відкритої науки (Open Science), що передбачають забезпечення відкритого доступу до результатів наукових досліджень, розширення можливостей їх використання та підвищення прозорості наукової діяльності. Реалізація цих принципів здійснюється через розвиток інституційного репозитарію, електронних наукових видань, цифрових колекцій та інших ресурсів відкритого доступу, які сприяють поширенню наукових знань і підвищенню міжнародної видимості українських досліджень.

Трансформація вебпорталу проявляється також у розвитку сервісів підтримки дослідницької діяльності. На вебпорталі представлено персональні сторінки наукових підрозділів, інформацію про наукові видання, електронні версії збірників наукових праць, конференційні ресурси, електронну реєстрацію учасників наукових заходів, доступ до матеріалів конференцій, презентацій та тез. У результаті вебпортал забезпечує не лише інформування про наукові заходи, а й створює цифрове середовище для професійної взаємодії дослідників, поширення результатів досліджень та формування наукових комунікацій.

Важливою особливістю розвитку вебпорталу є розширення можливостей взаємодії між бібліотекою та користувачами. Новини, анонси заходів, електрон-

ні консультації, онлайн-реєстрація, форми зворотного зв'язку та інтеграція із соціальними мережами сприяють розвитку професійної комунікації між бібліотекою, науковцями, освітянами та іншими категоріями користувачів.

Особливого значення в сучасних умовах набуває діяльність профільних підрозділів НБУВ, які забезпечують розвиток цифрової інфраструктури бібліотеки. Одним із прикладів такої діяльності є робота Відділу наукової організації електронних інформаційних ресурсів, що здійснює формування повнотекстової електронної бібліотеки, розвиток інституційного репозитарію, підтримку ресурсу «Наукова періодика України», створення електронних колекцій та наукове опрацювання цифрового контенту. Реалізація цих напрямів сприяє розвитку вебпорталу НБУВ як інтегрованого цифрового інформаційного середовища, що забезпечує доступ до наукових інформаційних ресурсів і підтримує сучасні форми наукової комунікації.

Суттєвою тенденцією останніх років є інтеграція вебпорталу НБУВ до міжнародного наукового інформаційного простору. Бібліотека розширює доступ до міжнародних наукових інформаційних ресурсів, баз даних, електронних журналів і цифрових колекцій, забезпечуючи українським дослідникам можливість працювати з глобальними інформаційними ресурсами.

Проведений аналіз свідчить, що вебпортал Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського значно розширив свої функціональні можливості порівняно з традиційним бібліотечним вебсайтом. Завдяки інтеграції електронних ресурсів, цифрових колекцій, інституційного репозитарію та сервісів підтримки наукової діяльності він формує інтегроване цифрове інформаційне середовище, що забезпечує доступ до наукової інформації та сприяє розвитку наукової комунікації.

Досвід провідних національних бібліотек світу свідчить про поступовий перехід їхніх вебресурсів до моделей цифрових платформ. Вебпортал НБУВ також розвивається у цьому напрямі, однак на сучасному етапі його ключовою перевагою є інтеграція різноманітних інформаційних ресурсів і сервісів у межах єдиного цифрового середовища. Подальший розвиток вебпорталу доцільно

пов'язувати з модернізацією технологічної основи, упровадженням персоналізованих сервісів, технологій штучного інтелекту, семантичного пошуку, інтеграцією з міжнародними науковими ідентифікаторами та розвитком сервісів підтримки дослідницьких даних.

Maya Sliusar,

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3683-6144>,

Junior Researcher,

Information and Communication Technologies Department,

Institute of Information Technologies,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

e-mail: sliusar@nbuv.gov.ua

**Transformation of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine web portal:
from an information resource to an integrated digital environment**

The article examines the main directions of the development of the web portal of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (VNLU), focusing on the integration of electronic information resources, digital collections, the institutional repository, research support services, and scholarly communication tools. The role of the web portal in providing integrated access to scholarly information, implementing selected principles of Open Science, and developing the digital infrastructure for research information support is analyzed. A brief comparative analysis of the functional capabilities of the VNLU web portal with current development trends of the web resources of leading national libraries worldwide is presented. It is substantiated that the VNLU web portal is an important component of Ukraine's digital research infrastructure, integrating information, communication, and research services.

Keywords: library web portal; integrated digital environment; digital transformation of libraries; electronic information resources; institutional repository; Open Science; scholarly communication.